

Magten. Men disse korte Afbrydelser fraregne, tror jeg enhver Upartist maa sige, at der intet Land er, hvor det nationalliberale Parti har havt bedre og herligere Dage end i Danmark, thi fra 1848 og til Dato har det ikke blot havt den væsentlige Indflydelse og Magt, men det har ogsaa derigennem indrettet sig ret hyggeligt i alle mulige Forhold, og sidder saa godt i det, at jeg tror, at alle de nationalliberale Partier i andre Steder vilde misunde det en saa fredelig og behagelig og nu oven i Kjøbet saa „konservativ“ Stilling. Det har paa andre Steder kunnet falde vanskeligt nok for de National-Liberale at komme til at gjælde for konservative; men det synes virkelig at skulle lykkes de National-Liberale her hjemme at komme til at gjælde derfor, det vil da sige: naar man tager Ordet i Betydning af: de holde paa Alt, hvad de have skaffet sig sammen i sine Velmagtsdage og give ikke Andre Noget. Naar, dette er nu de Herrers Opfattelse af Konservatisme; min Opfattelse af Begrebet er det ikke, men „konservativ“ er jo ogsaa et meget vagt Ord, der kan betyde Alt, hvad det skal være. Jeg skal kun bemærke: Forstaar man ved Konservatisme Respekt for Ret, personlige Rettigheder og Friheder, som man nutildags ikke holder meget af at respektere i Verden, eller som man dog i en stor Del af Europa, efter den Retning, der nu synes at skulle trænge igennem, efter min Mening respekterer for lidt, saa er jeg konservativ; men forstaas der ved Konservatisme kun, at holde det fast, som man gennem mangfoldige Aar har samlet til sig selv — Magt, Indflydelse, behagelig Stilling osv. — samtidig med at man ikke vil give det Allermindste deraf til Andre, ja, saa er jeg ikke konservativ, det tilstaar jeg. Situationen i 1848 var simpelt hen den, at med det Aar kom Folket ganske til at deltage i Landets Styrelse, i Magten, for eudelig en Gang at sige det ligefrem, thi det er dog ikke saa forfærdeligt. Jeg gaar nemlig ud fra, at den, der ikke faar Magt, faar Angenting; det tror jeg, Forholdene vise, og det er derfor heller ingen Skam, at man vil have Del i Magten. Naar det kun sker for at bringe Forholdene ind i det Spor, man selv anser for rigtigt, er Skammen ved at attraa Magten virkelig ikke større end, at man nok kan bære den. Altsaa i 1848 fik Folket en større Del i Magten; men det kan dog ikke negtes, at den Del af Befolkningen, der har nydt godt af Magten og udøvet den og væsentlig gjort sin Indflydelse gjældende paa Lovgivningen, sandelig ikke er den Del deraf — altsaa den større Del — som de Herrer paa den anden Side repræsenterer; nei. At der er blevet givet Løse, som ere komne disse Klasser af Folket tilgode, negter jeg slet ikke; men et Andet er, om ikke disse Klasser — jeg stiller mig selv ganske udenfor Spørgsmaalet og betragter det aldeles objectivt — have faaet den samme Stilling, som de Andre have faaet. Har man — de Konservative — ligesom de selv have ment, at det var

fuldstændigt nødvendigt, at de vare naaede til Magten, at de havde Lov til at være med og have Plads i Regjeringen, altsaa overhovedet spille en langt større Rolle og have langt mere Betydning end før, have de saa ogsaa huffet, at det dog nu maasse var bedst at spørge sig selv, om det ikke er paa Tide at indrømme disse andre Klasser af Befolkningen, jeg vil ikke sige hele Magten, men dog en Del deraf, eller ere de ikke snarere tilbøjelige til at holde paa, at det Monopol, det nationalliberale Parti har nydt godt af til Dato, skal vedblivende bevares. Det ærede Medlem sagde, at han vilde ikke have nogen Reaktion, men bad dog os Andre om at være forsigtige. Ja, det er Noget, jeg er ganske enig med det ærede Medlem i, at man skal være forsigtig, men jeg er dog slet ikke saa bange for en Reaktion som det ærede Medlem; thi jeg tror, at naar vi fik den, vilde den i alt Fald ikke kunne holde sig ret længe. Jeg er meget mere bange for det, der kunde komme bagester. Derimod skal jeg bemærke til det ærede Medlem, at blive ved at staa stille det kan ikke gaa an, en Stilstand lader sig i alle Tilfælde i Længden ikke gennemføre uden store Farer. Jeg skal villigt indrømme det ærede Medlem, at det meget godt kan være, at det i nogen Tid kan lykkes de Mand, der have samme Anskuelse som han, at holde Bevægelsen tilbage og hindre den Del af Folket, som jeg mener har Ret til at tage Del i Styrelsen — i det Mindste den samme moraliske Ret dertil, som disse Mand selv — fra at faae Del deraf. Det kan nok lykkes i nogle Aar — maasse —; men Spørgsmaalet er, om det vil være til Gavn for den rolige konservative Udvikling her hjemme. Det tror jeg ikke, ganske bestemt ikke, og deri ligger netop Forskjellen mellem vore Standpunkter. Mange Andre, som ikke staa paa samme Partistandpunkt som det ærede Medlem, men mene det virkelig godt — ja det tør jeg jo heller ikke negte, at det ærede Medlem gjør, og jeg vil derfor sige: mene det upartist med alle Folk, have den Anskuelse, at det vilde være det klogeste at blive ved at holde igjen, og det ligger i, at de have den samme forunderlige Tro som det ærede Medlem, at ellers drive vi lige over i Radikalismen. Det tror jeg nu ikke paa; jeg tror ikke, at man i et Land, der i den Grad adskiller sig fra alle andre europæiske Lande, at hele den saakaldte „radikale“ Opposition bestaar af Bønder, behøver at være bange for Radikalismen, og jeg er i alt Fald slet ikke bange for en saadan Radikalisme; det skulde da være, at man vedblev at stemme imod og imod saalænge, indtil man omsider opnaaede at drive disse Bønder over i den radikale Leir og derved gjorde dem til Radikale, hvad der rigtig nok vilde være til stor Ulykke for dem, der gjorde det, og for Landet i det Hele. Jeg kan tænke mig, at Modstanden blev gennemført saa seigt, saa partist og saa længe, at dette maasse